

Найвищим рівнем розвитку сили духу є любов до людства в цілому. Вона досягається за допомогою розв'язання моральних завдань, що виникають, за умови співчуття до інших людей і вирішується в ситуації вимоги готовності, але не її повної наявності.

Таким чином, категорія милосердя – це синтез співчуття, толерантності, поваги, любові до ближнього, це соціокультурна цінність. Милосердя – це готовність допомогти кому-небудь або пробачити кого-небудь через співчуття, людинолюбство. Саме тому категорія милосердя має важливе як теоретичне, так і практичне значення для морального вдосконалення суспільства.

1. Аквинский Ф. Сумма против язычников / Ф. Аквинский. – Долгопрудный : Вестком, 2000. – Кн. 1. – 463 с.
2. Александрова З. Е. Словарь синонимов русского языка : ок. 9000 синонимических рядов / З. Е. Александрова ; [под ред. Л. А. Чешко]. – М. : Сов. энциклопедия, 1968. – 600 с.
3. Апресян Р. Г. Дилеммы благотворительности / Р. Г. Апресян // Общественные науки и современность. – 1997. – № 6. – С. 56–67.
4. Апресян Р. Г. Милосердие / Апресян Р. Г. // Этика : Энциклопедический словарь. – М., 2001. – 671 с.
5. Аристотель. Риторика / Аристотель ; пер. Н. Платоновой // Античные риторика. – М., 1978. – 364 с.
6. Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия : (электронная версия). – 2000. – 3408 с.
7. Гусейнов А. А. Этика : учебник / А. А. Гусейнов, Р. Г. Апресян. – М. : Гардарика, 1998. – 461 с.
8. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. / В. Даль. – М., 1979. – Т. 2. – С. 327.
9. Куницына В. Н. Межличностное общение / В. Н. Куницына, Н. В. Казаринова, В. И. Погольша. – С. Пб., 2001. – 544 с.
10. Логунова Е. Г. Феномен милосердия: опыт социально-философского анализа : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филос. наук / Е. Г. Логунова. – Ижевск, 2012. – 20 с.
11. Малахов В. А. Этика : курс лекций : навч. посібник / В. А. Малахов. – 3-те вид. – К. : Либідь, 2001. – 384 с.
12. Настольная книга священнослужителя. Т. 1. – М. : Издание Московской Патриархии, 1977. – 767 с.
13. Руссо Ж.-Ж. Педагогические сочинения : в 2 т. / Ж.-Ж. Руссо. – М. : Педагогика, 1981. – Т. 1. – 652 с.
14. Семенов И. И. Милосердие в конфуцианском учении / И. И. Семенов. – М. : Знание, 1989. – 64 с.
15. Сенека Л. А. Моральные листи до Луція / Л. А. Сенека. – К. : Основи, 1999. – 603 с.
16. Сковорода Г. С. Байки Харківські : Афоризми / Г. С. Сковорода. – Х., 1972. – 191 с.
17. Целлер Э. Очерк истории греческой философии. – С. Пб. : Алетея, 1996. – 296 с. – (Серия “Античная библиотека”).

The article reveals the essence of the concept “mercy” as a fundamental ethical category. The problem of sources of merciful attitude toward human is investigated here, the development of this phenomenon in ethical and philosophical heritage is traced.

Keywords: *mercy, humanity, empathy, altruism, mutual aid.*

УДК 87.731.0

ББК 17: 37.015.2

Віта Винник-Остапишин

БІОЕТИКА ЯК ШЛЯХ ДО ГАРМОНІЙНОГО СПІВІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ ТА ПРИРОДИ

У статті аналізуються моделі й принципи біоетики. Акцентується увага на принципі відповідальності за природу та на процесі розширення її сфери від довкілля до спільносвіту. Зазначається, що біоетика спроможна забезпечити людство методологією переходу на якісно вищий щабель моральності.

Ключові слова: *біоетика, моделі біоетики, принципи біоетики, принцип відповідальності, людяність, моральність.*

У сучасному світі людяність як міра й критерій людської духовності зазнає викликів з боку бездуховних індивідів та спільнот. Адекватну відповідь деякою мірою спроможна дати біоетика, яка вибудовує для людства міст у майбутнє. Біоетика в

поєднанні з принципом відповідальності за природу дає людині змогу розширювати сферу моральної свідомості від масштабу автономного індивіда до рівня спільнотності. Поступово переходячи від вузького кола моральної відповідальності до ширшого, людина стає людиною, як мірою людяності у своєму ставленні до живої природи як онтологічної цінності.

Контекст, у якому виникає біоетика (2-га половина ХХ століття), можемо охарактеризувати різними соціальними та культурними тенденціями, які загалом зводяться до трьох:

- 1) швидкий прогрес біомедичних наук;
- 2) зростаюче усвідомлення факту існування незаперечних прав людини, як, наприклад, право на справедливість, яке ґрунтується на гідності особи, ще перед тим як бути визнаним цивільним правом;
- 3) необхідність переосмислення зв'язку між людиною та природою.

До предметного поля біоетики, як правило, відносять: етичні проблеми медичних професій; етичні проблеми, що виникають у галузі досліджень людини, включаючи і такі, що безпосередньо не стосуються лікувального процесу; соціальні проблеми, пов'язані з політикою в галузі охорони здоров'я, планування сім'ї та демографічного контролю; проблеми, пов'язані з втручанням людини в життєві процеси інших живих істот.

Межі предмета дослідження біоетики тісно пов'язані з визначенням її наукового статусу. Закономірно постають питання про міру належності її до біологічних чи філософських наук. Чи це інтегративне, мультидисциплінарне знання, яке перебуває в процесі пошуку власної методології та формування своєрідних принципів? Ці питання залишаються дискусійними, тому немає сьогодні усталеної думки щодо статусу біоетики як наукового знання.

Видатні українські вчені та лікарі М. Максимович-Амбодик, Д. Самойлович, М. Пирогов, В. Образцов, М. Стражеско, Ф. Яновський, Д. Заболотний, О. Богомолець і багато інших не тільки неухильно дотримувалися високих етичних норм і принципів, а й розвивали та доповнювали їх. Вони застосували нові методи діагностики, лікування й профілактики лише після їх ретельного вивчення шляхом експериментів на тваринах, а часто й автоекспериментів.

На думку більшості дослідників, біоетика – це наука, що вивчає та аналізує моральність людських дій у біологічно-медичній галузі та в охороні здоров'я стосовно їх відповідності моральним нормам і цінностям.

Біоетика є сферою міждисциплінарних досліджень етичних, філософських й антропологічних проблем, що виникають у зв'язку з прогресом біології, медицини та фармації, а також упровадженням новітніх технологій у практику охорони здоров'я.

Така галузева диверсифікація призвела до розгалуження біоетики за такими напрямками:

– медична етика (медична деонтологія) вивчає проблему взаємин медичних працівників з пацієнтами та колегами. Тут предметом є моральне ставлення суспільства в цілому і професіоналів – медиків, біологів і фармацевтів – зокрема до людини, її життя, здоров'я і смерті;

– зообіоетика – етика проведення експериментальних досліджень на тваринах (у тому числі доклінічні випробування лікарських засобів);

– біофармацевтична етика як розділ біоетики, що вивчає моральні, правові, екологічні та юридичні проблеми, які виникають при створенні, клінічних випробуваннях, реєстрації, виробництві, доведенні до споживача й використанні фармацевтичних засобів.

Для кожної сфери пропонується своя практична реалізація загальних принципів біоетики.

Принцип цілісності, що виправдовує втручання в людський організм з метою видалення хворого органа з наміром збереження цілісності цього організму. Основна його закономірність полягає в тому, що цілісність є визначальним фактором стосовно частин, тому частини у цьому випадку слугують на користь цілого.

Принцип подвійного наслідку можна застосовувати в діях, що мають два чи більше наслідків, один з яких є небажаним, а інший – сприятливим. Певною мірою цей принцип виправдовує можливість непрямого вбивства, непрямого аборту, непрямой матеріальної співпраці, але моральне зло, спричинене в результаті цих дій, залишається. Цей принцип завжди вимагає чотирьох умов для того, щоб виправдати певну дію чи вчинок. По-перше, вчинок сам по собі повинен бути добрим (або індиферентним). По-друге, намір особи, котра здійснює його, спрямований лише на позитивний результат, тоді як негативний залишається толерованим або дозволеним. По-третє, поганий результат не є засобом для досягнення доброго. По-четверте, має бути відповідна пропорційність між ними.

Принцип співпраці у злі може бути виражений формально або матеріально. Формальна співпраця має місце тоді, коли вона відбувається не лише на рівні дії, а й на рівні намірів, матеріальна співпраця – коли входження у зло відбувається на рівні дій, але співучасник або не знає про це, або не бажає цього. Іншими словами, формальна співпраця несе в собі узгодженість із поганим наміром. Матеріальна співпраця, у свою чергу, може бути прямою чи непрямою. У першому випадку співучасник виступає в єдності з виконавцем, у другому – між їхніми діями існує певний розрив, який допускає різні варіанти поведінки.

Доволі вагомими для розширення арсеналу принципів біоетики є ідеї Е. Фрома. Вибудовуючи концепцію “нової людини”, мислитель висуває такі принципи: бути, а не володіти; звільнення від нарцисизму; любов та повага до життя у всіх його проявах; відмова від експлуатації природи, життя в гармонії з нею [1, с. 237].

До набору принципів біоетики можна залучити й ідеї “етики відповідальності” Г. Йонаса. Мислитель пропонує поширити поняття моральності на різні форми буття, в тому числі на природу. Таке поглиблення теоретичних основ етики, на його думку, є необхідним для сучасної людини, може слугувати ефективним засобом захисту людини розумної (*Homo sapiens*) від людини діючої (*Homo faber*). Г. Йонас трансформував кантівський категоричний імператив у новий, більш адекватний характеру людської діяльності: “Дій так, щоб наслідки твоєї діяльності були сумісними з підтримкою достеменно людського життя на Землі” [2, с. 24, 27].

Німецький філософ-етик К.М. Маєр-Абіх виокремлює декілька кіл відповідальності за природу. Серед них егоцентризм, непотизм, націоналізм, антропоцентризм, мамалізм, біоцентризм, фізіоцентризм.

Егоцентризм – це коло відповідальності, у якому кожний індивід відповідальний тільки за самого себе, а оскільки він має справу з іншими індивідами й рештою світу, то відповідальність на них поширюється тільки тоді, коли вони потрапляють до кола його власного інтересу. Цей інтерес, хоча й виходить за межі власної сфери відповідальності (це пов’язано передусім з освоєнням решти світу), визначається відповідальністю тільки за самого себе, а не за інших людей; годі вже й казати про інших тварин, рослини і ландшафти. У діяльності хоча й ураховують усе те, що лежить за межами кола відповідальності, однак тільки з огляду на те, що входить до цього кола [3, с. 71].

Непотизм розширює коло відповідальності від автономного індивіда до окремого роду. Відповідально діяти тільки з огляду на свою безпосередню групу, а в спілкуванні з іншими обмежувати власну ідентичність і власну відповідальність тільки цим безпосереднім оточенням – у цьому суть непотизму [3, с. 73–74].

Націоналізм далі розширює коло відповідальності від окремого роду до кола співвітчизників. Відповідальність тут обмежується власною країною чи нацією: спільнотою земляків, які поважають одне одного як своїх співгромадян і – оскільки національність так чи інакше постає чинником ідентифікації – відчують обов'язок прийти на допомогу своєму землякові, якого спіткало лихо. Національні рамки, які не мають обмежуватися науково-технічним прогресом, можуть відкривати простір для осмислення самоідентифікації [3, с. 75].

Антропоцентризм ще більше розширює коло відповідальності – аж до спільноти сучасників. Тут кожна людина виступає не тільки окремою особою, представником групи або класу, не лише співвітчизником свого народу, а й громадянином світу серед мільярдів інших людей [3, с. 80]. Додавши до кола відповідальності ще й тих, кого вже немає серед живих, навряд чи можна заперечити, що у своїй діяльності люди повинні зважати на всіх інших людей – на тих, хто живе нині, на прийдешніх і на померлих. Теперішньому людству потрібно перейнятися відповідальністю за пам'ять померлих, щоб жодну людину не використовували тільки як засіб, що слугуватиме чужим інтересам, хай навіть і частини людства, як це було в національній державі.

Мамалізм – це принцип, за яким сфера відповідальності поширюється і на вищих тварин (ссавців). Коли сфера відповідальності поширюється на вищих тварин, то, на відміну від попередніх розширень кола відповідальності, між усіма живими істотами, що входять до цього кола, не існує стосунків взаємної відповідальності, бо остання є специфічним людським способом сприйняття спільного буття. Найвищим поняттям тепер буде буття для інших [3, с. 86, 88].

Біоцентризм істотно розширює коло відповідальності порівняно з відповідальністю тільки за царство тварин, здатних відчувати біль. Критерієм тут виступає саме життя. Коло відповідальності охоплює тепер усіх живих істот у їхньому власному праві та власній самоцінності в цілості природи. Усі вони є тим, в чиему колі ми, люди, отримуємо шанс людяності [3, с. 91, 93].

Фізіоцентризм розширює коло відповідальності до світу як цілого. Сфера відповідальності тепер настільки вагома, що ніщо більше не повинно існувати тільки задля іншого: ані частина людства тільки задля якоїсь іншої частини, ані інші живі істоти тільки задля людей, ані стихії життя тільки задля живих істот. Усі вони мають власну самоцінність у природному універсумі, задля самих себе варті того, щоб у своїй діяльності на них зважали ті, кому розум, дарований природою, дає можливість побачити цю самоцінність. Не людина є мірою всіх речей, а все, що існує з нами, є мірою нашої людяності [3, с. 95–96].

Співзвучні ідеї знаходимо в українській філософії. Думка про органічне поєднання мікрокосму і макрокосму напрочуд властива нашим мислителям. Ідея гармонійного співбуття світу природи і людської особистості яскраво звучить у концепції “сродної праці” Г. Сковороди. Найвищого розвитку вона досягає у вченні В. Вернадського. У рамках своєї теорії ноосфери мислитель проголосив людину духовним, інтелектуальним центром і вершиною еволюції на землі, разом із тим вона узалежнена від усіх інших живих і неживих істот, природи, космосу, універсуму. Це висуває перед людиною вимогу суворой відповідальності за свої думки, дії, вчинки, усвідомлення існування ноосферних лімітів людського свавілля у природі.

Англійський філософ Р. Віч серед першорядних принципів біоетики виокремлює відвертість, природні права людини, інтуїцію [4, с. 39].

Американські вчені Т. Бошам і Дж. Чайлдресс запропонували чотири важливих принципи біоетики: автономії, “не нашкодь”, благодіяння, справедливості. Використання цих принципів регулюється відповідними правилами: правдивості, приватності, конфіденційності, достовірності, інформованої згоди [5, с. 94].

Принцип автономії полягає у повазі до людини як особистості, у визнанні її вільного вибору. На практиці принцип автономії доповнюється правилом інформованої згоди, відповідно до якого пацієнт добровільно й усвідомлено дає дозвіл на медичне (чи інше) втручання у своє життя.

Принцип “благодіяння” означає дію на користь інших людей, що відбувається завдяки наявності в людини почуття відповідальності й обов’язку, альтруїзму, любові до ближнього, емпатії.

Принцип “не нашкодь” зобов’язує не завдавати шкоди іншій людині не лише прямо, безпосередньо, а й побічно. Принцип справедливості проголошує необхідність і можливість справедливого задоволення потреб людини й розподілу матеріальних і духовних благ.

Правило приватності враховує наявність у пацієнта особистого життя й обов’язком лікаря є невтручання без крайньої необхідності в цю сферу. Конфіденційність забороняє передачу інформації, зібраної в ході обстеження та лікування пацієнта, третій особі.

Правило дотримання вірності своєму слову і вчинкам – це норма, що конкретизує моральні принципи автономії, справедливості, блага.

Наведені етичні принципи становлять систему, елементи якої ієрархічно організовані, збалансовані, логічно не суперечливі.

На базі принципів біоетики як науки будуються її моделі. До найголовніших та загально визнаних моделей належать такі:

Ліберально-радикальна модель єдиною існуючою цінністю вважає свободу, а отже, свобода стає нормою. Тут слід зауважити: якщо свобода буде зрозумілою в абсолютний спосіб, вона перетвориться в силу, яка розкладатиме суспільне життя й саму людину. Свобода завжди має бути поруч із відповідальністю.

На підставі *соціологічно-утилітаристичної моделі* була вироблена концепція якості життя (quality of life). На думку прихильників цієї моделі, людська особистість прирівнюється до категорії чуттєвості, оскільки справжніми людськими особистостями вважаються лише ті, хто здатний відчувати задоволення чи страждання.

Моральні критерії *персоналістичної моделі* знаходяться в самій людині як особистості. Саме тому, що людина є особистістю, вона є цінністю об’єктивною, а отже, має нормативний характер. Тому особистість може бути трактована у своїй інтегральності, розумності, свободі і відповідальності, етичності, в основному праві на життя. Морально добрим та виправданим у цій моделі є все те, що проявляє людину як особистість, а злом вважається все те, що применшує, інструменталізує чи просто елімінує особу.

Мета біоетики – охорона життя і здоров’я людини з моменту запліднення до природної смерті, яка може виражатися через різні форми.

Методи біоетики лише морально допустимі та скеровані до справжнього науково-технічного прогресу, який буде кваліфікуватись як людський.

У біоетиці використовується не чисто раціональний чи філософський метод, а швидше критичний, який ґрунтується на розумі та низці моральних засад.

Традиція любові до живого спостерігається у творах багатьох українських мислителів: Г. Сковороди, П. Юркевича, Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, М. Шлемкевича, А. Шептицького, В. Вернадського, С. Кримського та інших. Аналогічні ідеї жили вчення Ф. Достоєвського, Л. Толстого, М. Федорова, Тейяра де Шардена, А. Швейцера, Ж. Мартена, Іоана Павла II, Е. Фромма, Г. Йонаса. Принципи біоетики, як етики життя, збагачені міркуваннями численних філософів та мислителів. Їх синтезом можемо вважати філософсько-етичну концепцію А. Швейцера, названу ним етикою благоговіння перед життям.

Принципи біоетики співвідносяться з її нормативно-правовими засадами, які висвітлені в Конвенції про права людини та біомедицину (Ов'єдо, 1997).

Україна підписала її в березні 2002 р. Ключові положення Конвенції такі: “Генетика”, “Медичні дослідження”, “Матеріальна вигода”, “Згода”, “Право на особисте життя та інформацію”, “Пересадка органів”, “Громадське обговорення”, “Ксенотрансплантація”, “Біотехнологія” [6].

Конвенція забороняє дискримінацію за ознакою генетичного коду людини й передбачає проведення прогностичного генетичного тестування лише в лікарських цілях. Застосування методів генної інженерії допускається лише для вирішення завдань профілактики, діагностики або терапії й тільки в тих випадках, коли вона не спрямована на зміну генетичного коду потомства.

Вона забороняє запліднення *in vitro*, яке дає можливість вибору статі дитини, крім як для запобігання тяжким спадковим захворюванням.

Конвенція детально регулює проведення медичних досліджень з конкретних різновидів захворювань, особливо щодо тих випадків, коли пацієнт не здатний дати згоду на ті чи інші маніпуляції. Вона забороняє отримання ембріона людини для дослідницьких цілей і містить вимогу про достатній його захист у тих країнах, де дозволено проведення досліджень *in vitro*. Крім того, забороняється отримання матеріальної вигоди з використання людських органів.

Також Конвенція містить вимогу попереднього отримання свідомої згоди пацієнтів, за винятком надзвичайних ситуацій. Така згода може бути анульована в будь-який момент.

Застосовуване лікування було спрямоване на користь тих, хто не здатний дати згоду на проведення медичних маніпуляцій, наприклад дітей або душевнохворих.

Конвенція встановлює право пацієнта на інформацію про стан свого здоров'я, у тому числі за результатами прогностичного генетичного тестування.

Накладається заборона на видалення органів та інших тканин, які не можуть бути регенеровані на біоматеріалі людини, не здатної дати на це згоду.

У конвенції міститься заклик до проведення громадських обговорень і консультацій.

В останні десятиріччя простежується вражаючий прогрес у галузі пересадки органів, завдяки чому врятовано тисячі життів. Але є постійний дефіцит донорських органів, і доти, доки не створено їхні штучні замінники, широким фронтом ведуться дослідження з проблеми ксенотрансплантації [7].

Таким чином, застосування моделей біоетики для опису та орієнтації в біологічній реальності та її принципів для моральної діяльності спроможне дати людству методологічні орієнтири та захистити людяність людини в ситуації панування техногенної цивілізації. Розширення сфери відповідальності паралельно з розширенням сфери моральної свідомості відкриває перспективи для переходу людської цивілізації на якісно новий рівень моральності людської. Методологією такого переходу має стати біоетика, як відповідь на виклики сучасного технократичного мислення.

1. Фромм Э. Иметь или быть? / Э. Фромм. – М. : Прогресс, 1986. – 238 с.
2. Йонас Г. П. Принцип відповідальності : У пошуках етики для технологічної цивілізації / Г. П. Йонас. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
3. Маєр-Абіх К. М. Повстання на захист природи : Від доквілля до спільноті / К. М. Маєр-Абіх. – К. : Лібра, 2004. – 196 с.
4. Кулініченко В. Філософсько-світоглядні засади біоетики / В. Кулініченко // Практична філософія. – 2001. – № 3. – С. 37–43.
5. Вековшиніна С. Сучасна медична етика: від Гіппократа до біоетики / С. Вековшиніна, В. Кулініченко, Н. Коваленко // Український медичний часопис. – 2003. – № 5, IX–X. – С. 93–96.

6. Конвенція про права людини та біомедицину [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_334. – Назва з екрана. – Дата звернення: 06.10.13.
7. Додатковий протокол до Конвенції про права людини і біомедицину відносно трансплантації органів і тканин людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_684. – Назва з екрана. – Дата звернення: 06.10.13.

The model and the principles of bioethics are analyzed in this article. Attention is focused on the principle of responsibility for the nature and the process of expanding its sphere from the environment to the common-world. There is noted that bioethics is able to provide mankind of methodology transition to a higher level of morality.

Keywords: *bioethics, models of bioethics, bioethics principles, the principle of responsibility, humanity, morality.*

УДК 577.2: 17
ББК 87.717

Світлана Михайлюк

ГУМАНІСТИЧНО-ЦІННІСНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ БІОЕТИКИ

У статті здійснено аналіз сучасної біоетики як світоглядної концепції, досліджено її гуманістично-ціннісні засади та практичну спрямованість. Біоетика розглядається як постнекласичне знання та нормативно-ціннісна система, що спрямована на гармонізацію відносин у системі координат “людина – наука – природа”.

Дослідження спрямоване на розгляд складних етичних дилем збереження здоров'я та благополуччя людини, людства і довкілля в умовах інтенсивного застосування біомедичних технологій. З'ясовано, що біоетика належить до постнекласичного знання, яке поєднує в собі цінності наукової діяльності та загальнолюдські цінності.

Проаналізовано основні підходи до визначення біоетики, зокрема: біоетика як світогляд, міждисциплінарний напрям знань, нормативна етика, комунікативний дискурс тощо. Приділено увагу питанню екологічної етики як важливої складової глобальної біоетики.

Обґрунтовується теоретичний статус та особливості біотичного знання в системі існуючих знань. У контексті біоетики з'ясовуються особливості функціонування сучасної науки та технологій, їхній вплив на взаємовідношення у системах “людина – природа” та “індивід – суспільство”.

Біоетика стає все більш актуальною, вона формує світоглядні уявлення сучасної людини, яка усвідомлює цінність людського життя та здоров'я, гуманного відношення до тварин і рослин, а також екологічну відповідальність кожної людини зокрема і суспільства загалом. Соціальна спрямованість біоетики знаходить свій прояв в інтеграції цінностей і принципів біоетики в систему охорони здоров'я, захист довкілля, а також у систему вищої освіти.

Ключові слова: *біоетика, глобальна біоетика, постнекласичне знання, цінність життя, самоцінність, комунікативний дискурс, нормативна етика, новітні біомедичні технології, екологічна відповідальність.*

Постановка проблеми. У ХХ столітті людина та суспільство усвідомили небезпеку всеохоплюючого науково-технічного освоєння світу. Чимало творинь наукового генія стали загрозою для здоров'я людини та існування всього живого на Землі. Тому в другій половині ХХ століття на межі природничих і гуманітарних наук починає формуватися новий міждисциплінарний напрям знань – біоетика. Вона актуалізує цілу низку важливих питань, зокрема збереження здоров'я, благополуччя людини, людства та природного середовища в умовах інтенсивного застосування наукових та біомедичних технологій. Їх використання показало неоднозначність і небезпечність науково-технічного поступу, спричинило гострі дискусії в середовищі наукових товариств та громадськості з приводу моральної оцінки діяльності вчених, а також стримування негативних техногенних наслідків розвитку сучасної цивілізації.

Біоетика постала як система етичних норм і принципів, що досліджує особливості функціонування сучасної науки та технологій, їх вплив на людину, суспільство та природу. Як відомо, наука, техніка і технології не лише посприяли прискореному